

Zitting 1981–1982

17 060

**Wijziging van artikel 41 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek**

Nr. 4

De vroegere stukken zijn verschenen in de zitting 1981

**VOORLOPIG VERSLAG**

Vastgesteld 20 januari 1982

De vaste Commissie voor Justitie<sup>1</sup> brengt omtrent het voorliggend wetsontwerp het navolgende verslag uit.

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich vinden in de voorgestelde wijziging van artikel 41 tweede lid Boek 1 BW, waardoor het voor aanverwanten in de op- en neergaande lijn mogelijk wordt een huwelijk te sluiten en eventueel reeds geboren kinderen te wettigen. Uit de praktijk blijkt, dat het hier voornamelijk betreft stiefouders en stiefkinderen, waarvan de ouder bij voorbeeld is overleden. Toch konden zij meevoelen met het bezwaar van de Nederlandse Vereniging van Ambtenaren van de Burgerlijke Stand in hun rapport, uitgebracht met het oog op het onderhavige wetsontwerp, dat een ongelukkige situatie ontstaan kan, indien het stiefkind nog minderjarig is en voor het huwelijk met de stiefouder tevens diens toestemming vereist is op grond van artikel 35 BW. Kan deze toestemming niet worden vervangen door die van de kantonrechter die in ieder geval de minderjarige zal moeten horen? Aangezien het hier slechts enkele gevallen per jaar betreft, zal niet snel sprake zijn van een taakverzwaring voor deze.

Ook wilden deze leden weten wat de Minister denkt van de suggestie van de Permanente Commissie van Advies voor de zaken van de Burgerlijke Stand om tegelijkertijd in het wetsontwerp een dispensatiemogelijkheid op te nemen ten aanzien van ex-echtgenoten die voor de derde maal met elkaar in het huwelijk wensen te treden.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden zich verenigen met het voorstel van de Regering het huwelijksverbod tussen aanverwanten in de opgaande en in de nederdalende lijn op te heffen. In de afgelopen jaren is gebleken, dat sommigen behoefte hadden aan het in een huwelijk omzetten van een relatie tussen stiefouder en stiefkind. Wil de Minister, als dit wetsontwerp tot wet wordt verheven, op ruime schaal bekendheid geven aan deze mogelijkheid tot het sluiten van een huwelijk, opdat diegenen die dit al lang wilden doen, alsnog hiertoe kunnen overgaan?

Volgens de memorie van toelichting zijn de maatschappelijke opvattingen over het onderhavige huwelijksverbod gewijzigd, wat de reden is om het te laten vervallen. Bovendien lag aan dit verbod geen overweging van volksgezondheid, van genetische aard ten grondslag. Dit is ook niet het geval bij diegenen, die door adoptie broer en zuster zijn geworden; toch wordt niet overwogen om dit – weliswaar relatieve – huwelijksverbod op te heffen. Wat zijn de argumenten van de Minister om dit niet te doen?

<sup>1</sup> Samenstelling: Rietkerk (VVD), Roethof (PvdA), voorzitter, Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), G. C. van Dam (CDA), G. M. P. Cornelissen (CDA), Kosto (PvdA), Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), Korte-van Hemel (CDA), Evenhuis-van Essen (CDA), Jacobse (VVD), Wessel-Tuinstra (D'66), Faber (CDA), Nijpels (VVD), ondervoorzitter, Tripels (VVD), Buikema (CDA), Schutte (GPV), Krajtenbrink (CDA), Lankhorst (PPR), Van den Toorn (CDA), Kohnstamm (D'66), Brouwer (CPN).

Wat is de reden, dat de Minister niet gekozen heeft voor een huwelijksverbod met de mogelijkheid tot dispensatie tussen aanverwanten?

Waarom is voor verschillende systemen gekozen voor deze verschillende categorieën?

Een stiefvader kan een natuurlijk kind, waarvan hij niet de natuurlijke vader is, erkennen; als hij dit uit vrije wil doet zal van artikel 225 geen sprake kunnen zijn.

Wil de Minister, met het oog op een goede voorlichting aan de bevolking omtrent de stiefouder/stiefkind-huwelijken, die voortaan wel of niet mogelijk zullen zijn, nog eens duidelijk uiteenzetten dát en waaróm tussen deze «stief»-vader en «stief»-dochter geen huwelijk mogelijk is, zo vroegen de leden van de fractie van de P.v.d.A.

De leden van de R.P.F.-fractie hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van dit wetsontwerp. Zij hadden oog voor de ongunstige positie van onwettige kinderen, geboren uit een verhouding tussen aanverwanten, maar meenden dat dit er niet toe mag leiden dat ongeoorloofde situaties worden gelegaliseerd.

Deze leden meenden uit het ontwerp te moeten afleiden dat de Minister de maatschappelijke opvattingen als hoogste norm voor de wetgeving beschouwt. Is de Minister inderdaad van mening dat een wettelijke bepaling haar betekenis heeft verloren indien deze niet overeenstemt met maatschappelijke opvattingen?

De leden van de R.P.F.-fractie konden niet instemmen met enige vorm van gelijkstelling van buitenechtelijke relaties met het wettige huwelijk. Vanuit de Bijbelse visie op het huwelijk erkennen zij, dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen, dat wettelijke bepalingen aanleiding vormen tot concubi-naatsrelaties. Zij meenden evenwel dat dit argument in het verleden onvoldoende is geweest om op te wegen tegen de wens ongeoorloofde verhoudingen tegen te gaan. Ook bij de vaststelling van het nieuwe Boek 1 BW is niet tot opheffing van dit huwelijksverbod overgegaan. Welke argumenten zijn sedertdien naar voren gekomen, zo vroegen deze leden.

Ook de in de memorie van antwoord vermelde adviezen geven geen aanleiding te spreken van een onbetwiste opvatting, aangezien die niet unaniem zijn gegeven. De minderheidsvoorstellen bevatten een dispensatiemogelijkheid bij handhaving van het verbod. Zij waren niet overtuigd door het manipulatiegevaar dat de Minister tegenwerpt, zo stelden de leden van de R.P.F.-fractie ten slotte.

Het lid van de G.P.V.-fractie meende dat uit de toelichting niet erg duidelijk wordt waarom een wetswijziging met een zo incidenteel karakter als het onderhavige nu wordt voorgesteld. Waaraan ontleent de bewindsman de stelligheid van zijn uitspraak in de memorie van toelichting «dat de maatschappelijke opvattingen over de door dit huwelijksverbod gewraakte verhoudingen zijn gewijzigd»?

Dit lid betreurde het dat gekozen is voor schrapping van het tweede lid van artikel 41 Boek 1 BW en niet voor een huwelijksverbod met de mogelijkheid van dispensatie. Dispensatie zou dan verleend kunnen worden aan diegenen, die door een absoluut huwelijksverbod hard worden getroffen. Handhaving van de zedelijke norm dat tussen ouders en kinderen geen seksuele relaties bestaan, zou zodoende door de wetgeving, ook op dit onderdeel, gesteund worden. Wat is hierover het oordeel van de bewindsman?

Een argument tegen de schrapping van het verbod tot het aangaan van een huwelijk tussen aanverwanten in de opgaande en neergaande lijn betreft de vrijheid ter zake van de huwelijks toestemming van de minderjarige, in het bijzonder waar het gaat om een stiefvader, die aanzienlijk ouder is dan zijn stiefdochter. Verdient een dispensatieregeling hiervoor niet de voorkeur, omdat er dan tenminste nog enige vorm van toetsing geschiedt? Moet het overigens niet als ongewenst worden aangemerkt dat het na wetswijziging, zoals door de Minister beoogd, kan voorkomen dat een stiefvader als voogd over zijn stiefkind toestemming moet geven tot het huwelijk van zijn pupil met zich zelf?

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg ten slotte waarom Nederland zich in deze materie in een uitzonderingspositie ten opzichte van vrijwel alle andere Europese landen moet brengen. Heeft een en ander nog consequenties voor onderdanen van een ander land, die in ons land hun verblijf hebben en die hier een huwelijk laten voltrekken dat door hun eigen nationale wetgeving wordt verboden? Zal zulk een huwelijk na terugkeer naar het eigen land nietig verklaard kunnen worden?

De voorzitter van de commissie,  
Roethof

De griffier van de commissie,  
Kerkhofs